

2005. június 9., csütörtök

P6_TA(2005)0239

Üzbegisztán

Az Európai Parlament állásfoglalása Üzbegisztánról

Az Európai Parlament,

- tekintettel, amely az egyrészről az Európai Közösségek és tagállamai, másrészről az Üzbég Köztársaság közötti partnerségi és együttműködési megállapodásra ⁽¹⁾, amely 1999. július 1-jén lépett hatályba,
 - tekintettel az emberi jogok és a demokrácia Üzbegisztánban és Közép-Ázsia országaiban fennálló helyzetéről szóló korábbi állásfoglalásaira,
 - tekintettel az EU-Üzbegisztán Együttműködési Tanács 2005. február 1-i, Brüsszelben tartott hatodik ülésének következtetéseire,
 - tekintettel a Tanács 2005. május 23-24-i ülésén elfogadott következtetésekre a közelmúltbeli üzbegisztáni eseményekről, különösen a keleti részen található Andidzsán városában és környékén zajló eseményekről,
 - tekintettel Louise Arbour, az ENSZ emberi jogi főbiztosának nyilatkozatára, amelyben független nemzetközi vizsgálatot kért az Üzbegisztán keleti részén található Andidzsán városában bekövetkezett események okainak és körülményeinek kivizsgálására,
 - tekintettel az EBESZ soros elnöke által 2005. május 20-án az üzbegisztáni helyzetről tett nyilatkozatra,
 - tekintettel eljárási szabályzata 103. cikkének (4) bekezdésére
- A. mivel szemtanúk beszámolója szerint több százan haltak meg, amikor 2005. május 13-án a kelet-üzbegisztáni Andidzsán városában a kormánycsapatok tüzet nyitottak azokra a felvonulókra, akik 23 helyi üzletember bebörtönzése ellen tiltakoztak,
- B. mivel Iszlám Karimov üzbég elnök iszlamista csoportokat vádolt az erőszakos cselekménnyel, tagadva, hogy a biztonsági erők fegyvertelen civilekre nyitottak tüzet, és állítva, hogy a halálos áldozatok száma mindössze 169, akiknek többsége „szélsőséges iszlám terrorista”,
- C. mivel ugyanakkor több, mint 500 ember menekült el Üzbegisztánból, és talált menedéket a Kirgizisztán és Üzbegisztán határfolyójának partján lévő, kirgizisztáni Baras menekülttáborban,
- D. mivel az andidzsáni események alatt és után letartóztattak és továbbra is fogva tartanak számos személyt,
- E. mivel az andidzsáni lakosok a kormány megtorló intézkedéseitől tartva még mindig félnek az eseményekről beszélni, és a város továbbra is lényegében el van zárva az újságírók és az emberi jogi megfigyelők elől, miközben a kormány utasításokat adott az üzbég médianak arról, hogyan számoljanak be az erőszakkal összefüggő eseményekről, és egyre több külföldi médium webhelyének elérését blokkolta,
- F. rendkívüli módon aggasztja a sebesült személyek jelenleg is folytatódó eltűnése a kórházakból, valamint azon emberi jogi aktivisták önkényes letartóztatása, fogva tartása és testi bántalmazása, akik az erőszak civilek elleni válogatás nélküli alkalmazását vizsgálták és elítélték,

(¹) HL L 229., 1999.8.31., 3. o.

2005. június 9., csütörtök

- G. mivel az Egyesült Nemzetek Szervezete – többek között az Európai Unió Tanácsa, az EBESZ és a NATO támogatásával – sürgette az andidzsáni események okainak és körülményeinek független kivizsgálását; mivel egy ilyen vizsgálat teljes mértékben nélkülözhetetlen ahhoz, hogy fényt derítsen az eseményekre, és azokra a térség stabilitása érdekében megfelelő válaszlépések születhessenek; utalva arra a kínos tényre, hogy az Orosz Föderáció és Kína támogatását fejezte ki a kormány intézkedése iránt,
- H. mivel az üzbég hatóságok mindeközéig megtagadták a választ erre a nemzetközi, független vizsgálatra irányuló felhívásra, és még a nemzetközi közösség képviselőivel való kapcsolatfelvételt is elutasították egy ilyen vizsgálat elindításának ügyében,
- I. mivel az üzbég kormányt régóta érik bírálatok a fogva tartottakkal szemben alkalmazott kínzás, megalázó bánásmód és súlyos emberi jogi jogsértések, valamint az emberi jogi aktivistákkal és a politikai ellenfelekkel szembeni durva fellépés miatt,
- J. elismerve Üzbegisztánnak a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelemben betöltött szerepét, de hangsúlyozva annak elengedhetetlen szükségességét, hogy ezt a küzdelmet olyan jogszerű eszközökkel kell megvívni, amelyek nem eredményezik a teljes társadalom elnyomását, és nem hagyják figyelmen kívül az emberi jogokat,
- K. mivel az üzbég hatóságok – annak ellenére hogy az üzbég társadalom nagy mértékben szekularizált, és a korlátozott súlyú vallási szélsőségeséget leginkább a társadalmi igazságtalanság táplálja – gyakran hivatkoznak arra, hogy a kormányzati vonallal szemben állók a Fergana-völgyből származó vallási szélsőségesek, akik meg akarják dönteni a kormányt, és egy Közép-Ázsiára kiterjedő kalifátust kívánnak létrehozni,
- L. mivel számos Üzbegisztánban működő emberi jogi csoport vezetője jelezte, hogy az andidzsáni mézárást az emberi jogok védelmezőivel, az ellenzéki pártok tagjaival és más, politikailag aktív üzbég polgárokkal szembeni széles körű elnyomó intézkedések követték, és őket az üzbég rezsím letartóztatásokkal és testi bántalmazással sújtotta,
- M. mivel az üzbég elnök, Karimov úr az ország függetlenségének elnyerése, 1989 óta tölti be hivatalát, és az általa vezetett rezsím semmilyen jelentős erőfeszítést nem tett a szükséges politikai, társadalmi és gazdasági reformok végrehajtására, és Üzbegisztánt Közép-Ázsia egyik leautokratikusabb rendszerévé tette,
- N. mivel a civil társadalom Közép-Ázsiában – így Üzbegisztánban is – egyre erőteljesebben követeli az egyéni szabadságjogokat és az emberi jogokat teljes mértékben tiszteletben tartó és a demokrácia irányában haladó, nyíltabb társadalmat,
- O. mivel az EU együttműködése csak akkor biztosítható, ha az a kedvezményezettek részéről az emberi jogokat előmozdító, hiteles politikán alapszik,
1. határozottan elítéli az erőszak üzbég biztonsági erők általi túlzott, durva és válogatás nélküli alkalmazását, és sürgeti, hogy az üzbég hatóságok állítsák bíróság elé a mézárás felelőseit;
 2. mély sajnálattal tölti el az emberi életek százainak kioltása, és mély együttérzéséről biztosítja az üzbegisztáni biztonsági erők által elkövetett erőszak következtében szenvedőket;
 3. sürgeti az üzbég hatóságokat, hogy haladéktalanul válaszoljanak az események független, nemzetközi kivizsgálását szorgalmazó nemzetközi felhívásokra, és tegyék meg azokat a szükséges lépéseket, amelyek lehetővé teszik e vizsgálatot;

2005. június 9., csütörtök

4. hangsúlyozza, hogy a nemzetközi vizsgálat folyamatos elutasításával az üzbég kormány még a partnerségi és együttműködési megállapodás emberi jogokra és demokráciára vonatkozó záradékában foglalt legalapvetőbb kötelezettségeinek sem tesz eleget;
 5. felhívja a Tanácsot és a Bizottságot, hogy az Üzbegisztánba irányuló uniós segély- és együttműködési programot független nem kormányzati szervezeteken keresztül bonyolítsa, erősítse meg a TACIS demokrácia-programjait, és mindaddig függessze fel a kormányzati szerveknek nyújtott közvetlen támogatásokat, amíg az üzbég hatóságok teljes támogatásával le nem zajlik egy valódi nemzetközi és független vizsgálat, és az emberi jogok széles körű megsértése meg nem szűnik;
 6. mély aggodalmát fejezi ki a kirgiz határon menedéket keresők sorsa iránt, és sürgeti Üzbegisztánt és Kirgizisztánt, hogy biztosítsák a lakóhelyüket elhagyni kényszerülőkre és a menekültekre vonatkozó nemzetközi egyezmények teljes betartását; sürgeti a Tanácsot és a Bizottságot, hogy az ENSZ ügynökségeivel és más nemzetközi szervezetekkel szorosan együttműködve nyújtson humanitárius segítséget, és felszólítja az üzbég hatóságokat annak lehetővé tételére, hogy e segítség azonnal eljusson a térségbe;
 7. sürgeti az üzbég hatóságokat, hogy haladéktalanul szüntessék meg az ellenzéki politikusok, az emberi jogok védelmezői, a független újságírók és más üzbég polgárok üldözését és zaklatását; követeli a szóban forgó események alatt és után Andidzsánban letartóztatott személyek azonnali szabadon bocsátását;
 8. úgy véli, hogy a terrorizmus elleni küzdelmet a nemzetközi egyezményeknek és az EBESZ keretében vállalt kötelezettségeknek megfelelő módon kell megvívni, és az semmiképpen sem használható fel a politikai ellenfelekkel szembeni fellépés, az emberi jogok megsértése és a polgári szabadságjogok korlátozásának alátámasztására;
 9. felhívja az Amerikai Egyesült Államok kormányát, hogy függessze fel tárgyalásait az üzbég kormánnyal, amelyek egy olyan hivatalos, hosszú távú megállapodás megkötésére irányulnak, amely lehetővé tenné az Amerikai Egyesült Államok számára Üzbegisztán területén található katonai bázisa további fenntartását, ugyanakkor jelentős pénzügyi előnyöket hozna az üzbég kormány számára, továbbá, hogy vizsgáljon meg alternatív lehetőségeket a térségben;
 10. hangsúlyozza a térségben fennálló bizonytalanság gyökerében rejlő okok kezelésének fontosságát, és sürgeti az üzbég hatóságokat, hogy hajtsák végre az ország gazdasági fejlődése, valamint a demokrácia és a stabilitás elérése érdekében alapvető fontosságú belső reformokat; felszólítja a Tanácsot és a Bizottságot, hogy hatékonyan és más érintett nemzetközi szereplőkkel szoros együttműködésben támogassa e reformokat;
 11. különösen felszólítja Üzbegisztán kormányát, hogy tegyen kézzelfogható lépéseket a halálbüntetés eltörlése irányában, erősítse meg a bírói függetlenséget, a tömegtájékoztatásra vonatkozó nemzeti jogszabályait hozza összhangba a nemzetközi követelményekkel és előírásokkal, szüntesse meg a cenzúrát, és szüntesse be a független újságírókkal és a tömegtájékoztatásban dolgozó szerkesztőkkel szemben folytatott nyomásgyakorlást, és teremtsen meg a szólásszabadság tényleges érvényesülésének feltételeit;
 12. sürgeti az üzbég kormányt, hogy vizsgálja felül és egyszerűsítse a nem kormányzati szervezetek (beleértve a külföldi szervezetek helyi képviselőit is) bejegyzésére vonatkozó eljárást, továbbá vezessen be és fogadjon el olyan módosításokat, amelyek csökkentik a nem kormányzati szervezetek tevékenysége fölött az állami szervek és az igazságügyi minisztérium által gyakorolt ellenőrzést;
 13. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak és a Bizottságnak, az Egyesült Nemzetek Szervezete és az EBESZ főtítkárnak, továbbá Üzbegisztán, Kirgizisztán, az Orosz Föderáció, az Amerikai Egyesült Államok, illetve Kína elnökének, kormányának és parlamentjének.
-